

Colloquium Marulianum XXX:
 Rukopisi hrvatskog humanizma
 i renesanse (II)

Videokonferencija, 23–24. listopada 2020.

Znanstveni, književni i izdavački program Marulićevi dani održava se već tradicionalno dugi niz godina u Splitu krajem travnja. Međutim, ovogodišnja manifestacija odstupa od uobičajenih jer je jubilarna, trideseta, ali i jer su u novonastaloj situaciji uzrokovanoj pandemijom COVID-19 mjere opreza i odluke Stožera civilne zaštite Republike Hrvatske primorale organizatore na odgodu Marulićevih dana za kraj listopada. Izvanredna situacija utjecala je i na sam program manifestacije: ove je godine, i to kao videokonferencija u organizaciji Književnog kruga Split i suorganizaciji Odsjeka za klasičnu filologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, održan samo središnji dio Marulićevih dana, znanstveni skup *Colloquium Marulianum*, posvećen rukopisima hrvatskog humanizma i renesanse. Unatoč tomu što se ove godine Marulićev sunčani Split morao zamijeniti ekranima računala u vlastitom domu, šesnaest se izlagača rado odazvalo pozivu na sudjelovanje i izložilo svoja istraživanja u četiri sesije dvodnevnog programa.

Prvu je sesiju otvorio **Luka Špoljarić** s Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu izlaganjem o talijanskom humanistu Leonardu Montagni, koji je djelovao u Splitu kao bilježnik šezdesetih godina XV. stoljeća. Iz devetnaest Montagninih pjesama vezanih uz Split mogu se iščitati podaci o njegovu boravku u tom gradu i kontaktima koje je ostvarivao. Poseban značaj ovog izlaganja krije se u tome što te pjesme, izuzevši epigrame pisane bosanskoj kraljici Katarini, dosad nisu bile predmet istraživanja, a osam njih nastalih u samome Splitu prva su djela humanističke književnosti ondje napisana. **Neven Jovanović** s Odsjeka za klasičnu filologiju Filozofskog fakulteta interpretirao je strukturu, stil i glavne izvore *Propovijedi o mucu Gospodnjoj* (*Sermo de passione Domini*) Martina Nimirina održane na Veliki petak 1494. te pokazao na koji je način Nimirina propovijed utjecala na Marka Marulića u prvoj knjizi njegova djela *De humilitate et gloria Christi* (1518). **Amir Kapanović** iz Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje i **Paweł Swoboda** iz Instituta poljskoga jezika Poljske akademije znanosti iz Krakova održali su zajedničko izlaganje o mogućnostima i ograničenjima u primjeni stilometrijske metode na hrvatsku pisanu baštinu, i to na primjeru analize tekstova koji se pripisuju Marku Maruliću. U sklopu prikaza dali su prve rezultate istraživanja dvojbenih i nedvojbenih Marulićevih tekstova te na taj način ponudili argumente za potvrdu ili odricanje njegova

autorstva. Za kraj prve sesije **Ivan Lupić** sa Sveučilišta Stanford (SAD) ukazao je na novu poveznicu između Dalmacije i Dubrovnika u humanizmu, na osnovi sačuvanog fragmenta jednoga dubrovačkog rukopisa iz druge polovice XVI. stoljeća na kojemu se nalazi i djelomično očuvan prijepis Marulićeve pjesme *Utiha nesreće*. Zanimljivost je ovoga prijepisa u tome što jedini od triju sačuvanih rukopisa *Utihe nesreće* izričito navodi Marulića kao autora te pjesme.

Druga je sesija započela izlaganjem **Zvonka Pandžića** iz Würzburga pod naslovom *Pouke redovnicama o kreposnom životu: rukopisna Institucija Marka Marulića iz 1514. na hrvatskome jeziku (BL Ms. Add. 10394)*. **Martina Kramarić** iz Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje bavila se rukopisnim prijevodom Marulićevih *Institucija* na češki jezik naslovljenim *Historiae aneb kniha o ustanovení a řízení pobožného života*. Posrijedi je prijevod čiji je autor nepoznat, a nastao je između 1620. i 1622. Uz kodikološki i sadržajni opis ovog rukopisa, Kramarić je dala i usporedbu s antverpenskim izdanjem *Institucija*, tiskanim 1593. godine. O posebnom, nedovoljno proučenom izvoru podataka za Marulićev život govorio je **Branko Jozić** iz splitskog *Marulianuma*. Riječ je, naime, o arhivskim spisima stare splitske općine koji se danas čuvaju u Državnom arhivu u Zadru, a svjedoče o dva sudska spora (iz razdoblja 1477–1479) koja su zasigurno utjecala na tijek Marulićeva života. Program prvoga dana zaokružen je izlaganjem **Tamare Tvrtković** s Fakulteta hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu. Ona je u rukopisnoj zbirci poezije Frana Gundulića (1587–1629) proučavala emblem i kao rukopisni element i kao književni žanr, inače vrlo slabo zastupljen u našoj novolatinskoj književnosti.

Aleksander Sroczynski sa Sveučilišta u Varšavi započeo je treću sesiju skupa objasnivši antičke utjecaje na djelo *Petri Mocenici imperatoris gesta* Trogirana Koriolana Cipika (1425–1493). Pokazao je da se utjecaj krije u tome što je Cipiko, uz ispunjavanje propagandnih zahtjeva Mletačke Republike, u djelu nastojao, referirajući se na antiku, dati podatke o svojim sunarodnjacima i zavičaju. Izlaganje **Bratislava Lučina** iz *Marulianuma* također se ticalo članova obitelji Cipiko. Lučin je prikazao sadržaj i strukturu dosad neistražene utješne poslanice Ludovika Cipika (1456–1504) braći u povodu smrti njihova oca Koriolana, posebnu pozornost posvećujući idealiziranom prikazu oca u pjesmi, a ukazao je i na nesporazume nastale oko godine prvog izdanja. **Péter Kasza** sa Sveučilišta u Segedinu nastavio je svoje prošlogodišnje istraživanje o izvješću o padu Budima Antuna Vrančića (1504–1573), koje se nalazi u pismu upućenom talijanskom humanistu Paolu Gioviju (1483–1552). U ovogodišnjem izlaganju bavio se izvorima Vrančićeva pisma, s obzirom na to da je Antun izvještaj temeljio na različitim posrednim izvorima, a ne na osobnom svjedočanstvu, jer nije bio nazočan tijekom opsade grada. Na kraju treće sesije **Gorana Stepanić** sa Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli donijela je pregled rukopisne ostavštine kasnorenesansnog dubrovačkog filozofa Nikole Vitova Gučetića (1549–1610). Usporedbom različitih ru-

kopisa i njihovih kodikoloških osobina **Stepanić** je pokušala identificirati ruke koje su ih pisale te uvidjeti koja je od njih najvjerojatnije bila autorova.

Vladimir Rezar s Odsjeka za klasičnu filologiju zagrebačkog Filozofskog fakulteta u četvrtoj, posljednjoj sesiji dao je nove bibliografske podatke o nedovoljno istraženom humanistu na sjeveru Hrvatske, zagrebačkom kanoniku Georgu Wyrffelu (druga polovica XVI. st.). Na temelju pronađenih novih dokumenata, Rezar je opovrgnuo tvrdnje inozemnih proučavatelja da ne treba miješati istaknutog dvorskog savjetnika i helenista Wyrffela koji je djelovao u Njemačkoj sa zagrebačkim kanonikom Wyrffelom njemačkih korijena te je dokazao da je riječ o jednoj osobi. Pored toga predstavio je i Wyrffelovu zagrebačku poeziju, među kojom se najviše svojom posebnošću ističe elegija pisana na klasičnom grčkom jeziku koja je posvećena Draškovićevoj pobjedi nad Turcima 1573. na rijeci Glini. **Irena Bratičević** s istog Odsjeka govorila je o dubrovačkim rukopisima poezije Ilije Crijevića (1463–1520) iz perioda od XVI. do XIX. stoljeća te o ranim rukopisnim priređivačima njegovih djela kao što su Ivan Marija Matijašević (1714–1791) i Antun Agić (1753–1830). Za kraj je četvrte sesije **Josip Vučković** s Filološkog fakulteta Sveučilišta u Vilniusu priredio izlaganje o transmisiji *Predznaka Sudnjega dana* u hrvatskoglagoljskim rukopisima. *Predznaci* su jedan od zanemarivanih tekstova o Posljednjem sudu, koji navode popis kataklizmičkih i drugih pojava koje prethode Sudnjem danu. Vučković je usporedio pojave *Predznaka* u hrvatskoglagoljskoj rukopisnoj baštini, točnije u *Vinodolskom zborniku*, *Grškovićeveu zborniku* i u *Sudu Gospodina Boga* te došao do zaključka da se vjerojatno ne radi o jedinstvenim tradicijama.

Na kraju znanstvenog skupa *Colloquium Marulianum* završnu riječ u ime organizatora imao je Bratislav Lučin. Napomenuo je da će sva izlaganja biti dostupna u narednom broju godišnjaka *Colloquia Maruliana* koji izlazi sljedeće godine. Naposljetku se zahvalio nazočnima, među kojima su, uz sudionike, bili i studenti Odsjeka za klasičnu filologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, nadajući se da su ovogodišnji Marulićevi dani bili iznimka te da će se sljedeći tradicionalno nastaviti odvijati u Marulićevoj Splitu.

Matea Tunjić